

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького

Кафедра технології виробництва
і переробки продукції дрібних тварин

ЗООТЕХНІЧНИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У ПЛЕМІННИХ ГОСПОДАРСТВАХ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для виконання лабораторно-практичних занять студентами із спеціальності
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» та
«Зоофізіотерапія»

УДК 636.4:636.064

Укладачі: Луник Ю.М., Періг Д.П., Фіялович Л.М. // Методичні рекомендації для виконання лабораторно-практичних занять студентами із спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» та «Зоофізіотерапія».– Львів, 2023.– 80 с.

Рецензенти:

Півторак Я.І., доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри годівлі тварин і технології кормів

Лобойко Ю.В., доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри водних біоресурсів та аквакультури.

Методичні рекомендації розглянуто та схвалено на засіданні кафедри технології виробництва і переробки продукції дрібних тварин (протокол № 4 від 20 січня 2023 р).

Методичні рекомендації розглянуто та рекомендовано до друку навчально-методичною комісією спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (протокол № 5 від 31 січня 2023 р).

Методичні рекомендації розглянуто та рекомендовано до друку навчально-методичною радою біолого-технологічного факультету Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (протокол № 5 від 31 січня 2023 р).

ЗАНЯТТЯ 6

Дата: _____

Тема: **Способи нумерації свиней**

Мета заняття: засвоїти різні способи нумерації свиней.

Матеріальне забезпечення: обладнання для мічення номерами різними способами, картон, навчальні посібники (рисунок, схеми), Практикум, тварини навчального господарства, робочий зошит.

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний пункт (свиноферма) навчального господарства.

Зміст і методика проведення заняття. Правильне ведення зоотехнічного обліку можливе тільки у випадку, коли кожна тварина в господарстві, як основний засіб виробництва, зареєстрована і має свій індивідуальний номер. Тому нумерація і своєчасне мічення приплоду свиней – основа зоотехнічного обліку.

Відповідно до інструкції з бонітування свиней нумерація приплоду ґрунтується на встановленні поросят гніздових, порядкових у гнізді і заводських (інвентарних) номерів. Гніздовий – це порядковий номер опоросу в календарному році. Гніздові номери проставляють щорічно з 1 січня, починаючи з першого номера, порядкові (всередині гнізда) – спочатку кнурцям (непарні), а потім – свинкам (парні), заводські – з першого номера по 9999, потім нумерацію знову починають з одиниці.

Існує кілька способів нумерації тварин – татуювання, вищипи на вухах, закріплення бирок, кнопок, сережок, таврування, охолодженим у рідкому азоті до $-196\text{ }^{\circ}\text{C}$ нумератором, ошийники, барвники та ш. Найпоширенішими способами нумерації є татуювання, вищипи на вухах, биркування.

Татуювання застосовують в основному для свиней білої масті. Цим способом можна мітити й пігментованих свиней, але з використанням кольорових мастик. Мاستику для татуювання готують із сажі та денатурованого спирту або 3 %-ного розчину карболової кислоти, розведеної до густини сметани. Для кращого збереження номера до мастики додають гліцерин карболовий. Нумеруючи татуюванням, гніздовий і порядковий номери в гнізді поросят ставлять на лівому вусі не пізніше першого дня після народження, заводський номер – на правому вусі у період від одно- до 2-місячного віку.

Татуюють (рис. 1) спеціальними татуювальними малими щипцями (для нумерації дорослих свиней використовують великі щипці), до яких додається набір цифр, із голок (пластинки металеві із впресованими напівгострими металевими стержнями – голками, розміщеними у формі цифри). Перед нанесенням на вухо номер набирають із відповідних цифр, які вставляють у гнізда приймальної касети-щипців.

Цифровий ключ, за яким проводиться мічення свиней вищипами:

праве вухо:

напівкруглий вищип: на кінці – 100, на верхньому краї – 1, на нижньому краї всередині – 3, на нижньому краї біля голови – 6000;

круглий вищип: у центрі вуха – 400, у середині вуха біля голови – 1600;

ліве вухо:

напівкруглий вищип: на кінці – 200, на верхньому краї – 10, на нижньому краї всередині – 30, на нижньому краї біля голови – 12000;

круглий вищип: у центрі вуха – 800, у середині вуха біля голови – 3200.

Рис. 3. Щипці-вищип маркувальні конусоподібні

Коли проставляють номери вищипами, то часто для цього використовують обидва вуха. Перед початком нумерування вуха поросят дезінфікують денатурованим спиртом, 3,5 %-ним розчином карболової кислоти або 20 %-ним розчином креоліну, місця вищипів і проколів змазують йодом. При вищипуванні повинен бути травмований хрящ, бо в іншому випадку шкіра загоїться і з віком вищип не можна буде прочитати (зникне). При дотриманні технології нумерування номер може зберігатися до кінця життя і прочитати його можна навіть на відстані від тварини. Недоліком методу є те, що іноді під час бійки або на пасовищі, чи коли тварини стикаються з технологічним обладнанням, вони травмують одне одного, і травми після загоєння можуть утруднювати читання номерів.

Закріплення бирок. Цим методом ставлять заводський (інвентарний) номер в центрі правого вуха із зовнішнього боку. Використовують щипці з циліндричним ножом і пластмасові бирки різної форми з цифрами, нанесеними барвником. Вухо дезінфікують у місці проколу, різким рухом щипців пробивають отвір і закріплюють бирку з номером (шайби, якими закріплюють бирку, повинні бути розм'якшені в гарячій воді).

Закріплення кнопок. Металева кнопка складається з двох частин. На її зовнішній частині вибивають сталевим нумератором передбачуваний індивідуальний номер тварини. Для закріплення кнопки використовують щипці двох типів: дирирокол і щипці для закріплення кнопки в отвір вуха. Вухо очищають, дезінфікують місце проколу, в центрі вуха дирироколом

пробивають отвір, через який вставляють одну в другу зовнішню і внутрішню частини кнопки й за допомогою щипців закріплюють кнопку у вусі.

Рис. 4. Кліщі для встановлення бирок та бирка

Рис. 5. Безномерні бирки: а) для поросят; б) для свиноматок

Рис. 6. Маркер для бирок без номера

Рис. 7. Кліщі з безномерними бирками

Рис. 8. Паста для татуювання

Закріплення сережок. Сережка – це металева пластинка, на якій нумератором вибито необхідний номер. Закріплюють сережку з номером на нижньому краї правого вуха. Для цього вухо очищають і дезінфікують, сережку закладають у спеціальні щипці, енергійним зусиллям стискають рукоятку щипців, пробивають вухо і зразу ж закріплюють сережку.

Бирки, кнопки, сережки дозволяють досить зручно читати номери практично без контакту з твариною. Але тварини часто їх гублять, що утруднює зоотехнічний облік. Інші зазначені раніше способи нумерації не одержали значного поширення в свинарстві. Нумерацію барвниками свиней білої масті (пігментованих із білими плямами) використовують дуже рідко, як тимчасовий захід.

Після оволодіння технікою нумерації студенти під керівництвом викладача або зоотехніка навчального господарства читають номери у дорослих тварин основного стада і беруть участь у нумерації молодняку (нумерацію можна провести і в інший час за спеціальною заявою зоотехніка).

Завдання 1. Вивчити по практикуму і підручнику методи нумерації свиней і записати в робочий зошит техніку їх проведення, ознайомитися з інструментами.

Завдання 2. За завданням викладача і під його контролем підготувати до роботи татуювальні щипці і поставити на картоні п'ять індивідуальних номерів.

Завдання 3. Намалювати в робочому зошиті ключ для нумерації свиней вищипами, на вирізаних з картону контурах вух поставити (за завданнями викладача) п'ять індивідуальних номерів.

Завдання 4. На свинофермі навчального господарства (навчальному пункті) під контролем викладача прочитати у п'яти тварин заводські номери, поставлені вищипами.

Завдання 5. У стаді свиней навчального господарства пронумерувати кілька поросят методом татуювання і методом вищипів.

ЗАНЯТТЯ 7-9

Дата: _____

Тема: Зоотехнічний облік і звітність у племінних господарствах

Мета заняття: вивчити форми зоотехнічного обліку в племінних господарствах, ознайомитися і засвоїти методику їх заповнення.

Матеріальне забезпечення: практикум із свинарства, набори форм документів зоотехнічного обліку племінних господарств, креслярське приладдя, обчислювальна техніка, робочий зошит.

Місце проведення: навчальний практикум, пункт (свиноферма) навчального господарства.

Зміст та методика проведення заняття. Правильне ведення племінної роботи неможливе без чіткого зоотехнічного обліку в господарствах, який відображає походження, розвиток і продуктивність тварин. Відповідальність за правильне і своєчасне ведення племінного обліку покладається на зоотехніка, завідуючого фермою, обліковців з племінної справи. Зоотехнічний облік є обов'язковим для всіх типів свинарських господарств, особливо племінних.

Відсутність даних у родоводі тварин призводить до втрати не тільки окремих високопродуктивних кнурів-плідників і свиноматок, а й цілих племінних стад. Тому першочерговим завданням кожного спеціаліста, який працює у свинарському господарстві, є ведення зоотехнічного обліку на належному рівні.

Племінний облік – це індивідуальна реєстрація суб'єктами племінної справи у тваринництві даних про походження, продуктивність, тип та інші якості тварин з метою одержання систематизованих відомостей, необхідних для ведення племінної справи.

Порядок ведення форм племінного обліку, що застосовуються у свинарстві з метою організації точного, систематичного обліку продуктивності, походження кожної тварини, інших селекційних ознак для успішного проведення селекційно-племінної роботи визначає Інструкція.

У племінних господарствах ведуть індивідуальний облік походження і продуктивності тварин усіх статевовікових груп. Форми племінного обліку тварин ведуть спеціалісти суб'єктів племінної справи у тваринництві незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності до вибуття тварини, після чого передаються і зберігаються в архіві.

Племінний облік у господарствах ведуть за такими формами:

форма 1-св “Картка племінного кнура”;

форма 2-св “Картка племінної свиноматки”;

форма 3-св “Картка обліку продуктивності кнура”;

форма 4-св “Журнал обліку парування (осіменіння) маточного поголів'я свиней”;

форма 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят”;

форма 6-св “Журнал обліку вирощування ремонтного молодняку свиней”;

форма 7-св “Звіт про результати бонітування свиней відповідної породи”;

форма 8-св “Станкова картка підсисної свиноматки”;

форма 9-св “Картка оцінки племінних свиней за відгодівельними і м'ясними якостями”;

форма 10-св “Журнал реєстрації молодняку на контрольній відгодівлі”;

форма 11-св “Картка обліку витрачання кормів на контрольній відгодівлі”;

форма 12-св “Журнал обліку м'ясних якостей молодняку на контрольній відгодівлі”;

форма 13-св “Акт відбору молодняку та поставлення його на контрольну відгодівлю”;

форма 14-св “Результати контрольної відгодівлі свиней”;

форма 15-св “Станкова картка контрольної відгодівлі свиней”;

форма 16-св “Картка обліку продуктивності кнура за кількістю та якістю спермопродукції”.

Форми призначені для обліку первинної інформації, яка потім заноситься в автоматизовану базу даних, де накопичується уся інформація про тварин, що використовується для ведення селекційно-племінної роботи.

Загальні вимоги до заповнення форм племінного обліку

Усі графи у формах заповнюються чітко і розбірливо. Необхідні виправлення здійснюють тільки чітким перекресленням попередньої інформації. Не допускається зафарбовування та підтирання записів. Примітки при заповненні форм племінного обліку не допускаються. Кожна з ознак, що є у формах, записується певним числом цифр у залежності від точності зважування або вимірювання.

При розрахунку середніх величин вищеназваних ознак точність запису не змінюється. Визначення у балах комплексного класу пробонітованої тварини проводиться з точністю до однієї десятої (один знак після коми).

Порядок і точність визначення показників племінного обліку

Племінні господарства проводять оцінку розвитку і продуктивності свиней згідно з вимогами Інструкції з бонітування свиней. Багатоплідність - записується цілими числами з точністю до 1 голови. Маса гнізда поросят при відлученні – записується цілими числами з точністю до 1 кг.

Жива маса племінного молодняку у віці 4, 6, 9 місяців при першому паруванні (осіменінні) та реалізації, кнурів - на дату народження у віці 12 та

24 місяці, свиноматок – на 5-10-й день після першого опоросу визначається індивідуальним зважуванням тварин перед годівлею, записується цілими числами з точністю до 1 кг.

Довжина тулуба визначається у встановлені вікові періоди відповідно до Інструкції з бонітування свиней, записується цілими числами з точністю до 1 см.

Товщина шпику визначається шпикомірами різної модифікації відповідно до Інструкції з бонітування свиней. Для об'єктивної оцінки товщину шпику перераховують на живу масу 100 кг з розрахунку 0,3 мм на 1 кг живої маси тварини (жива маса повинна бути в межах 95-105 кг).

Вік досягнення живої маси 100 кг вираховується за даними зважувань тварини і записується у днях цілими числами.

Вік досягнення живої маси 100 кг визначають за формулами:
якщо жива маса тварини становить 85-99 кг:

$$D_{100} = \left[(100 \text{ кг} - M_o) : \frac{M_o - M_{по}}{D_o - D_{по}} \right] + D_o ;$$

якщо жива маса тварини становить 101-115 кг:

$$D_{100} = D_o - \left[(M_o - 100 \text{ кг}) : \frac{M_o - M_{по}}{D_o - D_{по}} \right], \text{ де}$$

D_{100} - вік досягнення 100 кг;

D_o – вік при останньому зважуванні;

$D_{по}$ - вік попереднього зважування;

M_o - жива маса при останньому зважуванні;

$M_{по}$ - жива маса при передостанньому зважуванні.

Витрати корму на 1 кг приросту живої маси характеризують ефективність використання кормів, визначається за певний проміжок часу.

Показник вимірюють у кормових одиницях і записують з точністю до однієї сотієї одиниці (0,01). Витрати корму вираховують за формулою:

$$Зк = \frac{Кк}{П}, \text{ де}$$

$Зк$ - витрати корму на 1 кг приросту живої маси, корм.од.;

$Кк$ - кількість корму, згодованого за обліковий період, корм.од.;

$П$ - валовий приріст живої маси, кг.

Облік витрат корму визначають в умовах контрольно-випробувальних станцій.

Довжина півтуші визначається при контрольному забої свиней, записують цілими числами з точністю до 1 см.

Товщину шпику півтуші визначають при контрольному забої свиней, записуєть цілими числами з точністю до 1 мм.

Для одержання даних довжини півтуші та товщини шпику півтуші в перерахунку використовують поправні коефіцієнти вимірювання ознак при

збільшенні або зменшенні живої маси перед забоем на 1 кг (від стандартної маси 100 кг):

маса парної туші – 0,7 кг;

довжина півтуші – 0,2 см;

товщина шпику – 0,3 мм.

Якість сперми кнурів визначають в умовах підприємств (об'єднань) з племінної справи у тваринництві та пунктів штучного осіменіння. Оцінку сперми в балах проводять за об'ємом (мл), концентрацією (млрд./мл), рухливістю (бал).

Сперма не отримує бальної оцінки з рухливості за умови:

одиначно-поступального (ОП) руху – у полі зору менше 10% сперміїв з прямолінійно-поступальними рухами;

манежного і коливального рухів;

коливального руху – одержує умовне позначення К;

відсутності живих сперміїв – одержує умовне позначення Н.

Призначення та основні положення заповнення форм племінного обліку

Форма № 1-св “Картка племінного кнура” (далі - картка кнура) – це основний документ індивідуального племінного обліку від народження до кінця господарського використання тварини. Призначена для накопичення усіх відомостей, що характеризують індивідуальні племінні і продуктивні якості кнура, його предків, лінійну належність, інтенсивність використання. Картка кнура є основним документом для запису тварини в державні книги племінних тварин (далі – ДКПТ). До складу форми входять таблиці, що мають інформацію про походження, продуктивність, тип та інші якості тварини.

Картка заповнюється індивідуально про всіх кнурів-плідників.

У формі вказують:

кличку, ідентифікаційний номер, породу, марку і номер ДКПТ;

лінію, що визначається за лінією батька;

число, місяць, рік народження кнура;

назву господарства або власника тварини;

кількість сосків – у вигляді дробу: у чисельнику - правих, у знаменнику - лівих;

дату і причину вибуття тварини.

До таблиці I “Походження” заноситься інформація про предків до третього покоління включно. У таблиці вказують: кличку, ідентифікаційний номер, номер у ДКПТ, номер тому ДКПТ, дату і місце народження, кількість правих і лівих сосків, комплексний клас предків.

У таблиці II “Показники розвитку і продуктивності предків кнура” зазначається інформація з форм № 1-св “Картка племінного кнура”, 2-св “Картка племінної свиноматки” про:

вік, живу масу, довжину тулуба, товщину шпику;

кількість опоросів, багатоплідність, кількість поросят та масу гнізда при відлученні – у графі “Продуктивність”;

вік досягнення живої маси 100 кг, витрати кормів, товщину шпику, довжину півтуші – у графі “Відгодівельні та м’ясні якості потомства”;

комплексний клас - визначають за середнім балом відповідно до Інструкції з бонітування свиней, одержаний результат заносять у графу “Комплексний клас”.

У таблиці III “Розвиток та продуктивність кнура” зазначається інформація про:

вік тварини, живу масу та довжину тулуба;

вік досягнення живої маси 100 кг;

товщину шпику;

кількість і продуктивність спарованих свиноматок, що опоросилися;

середню масу гнізда при відлученні – заповнюють на підставі даних форми № 3-св “Картка обліку продуктивності кнура”;

відгодівельні та м’ясні якості потомства кнура – заповнюються на підставі форм № 9-св “Картка оцінки племінних свиней за відгодівельними і м’ясними якостями” та № 14-св “Результати контрольної відгодівлі свиней”.

Таблиця IV “Оцінка кнура” заповнюється за результатами комплексної оцінки кнура, проведеної відповідно до Інструкції з бонітування свиней.

Форма № 2-св “Картка племінної свиноматки” (далі – картка свиноматки) – це основний документ індивідуального племінного обліку від народження до кінця господарського використання тварини. Призначена для накопичення усіх відомостей, що характеризують індивідуальні племінні і продуктивні якості свиноматки, її предків, лінійну належність, інтенсивність використання. Картка свиноматки є основним документом для запису тварини в ДКПТ. До складу форми входять таблиці, що мають певну інформацію.

У таблицю I “Походження” і таблицю II “Показники розвитку та продуктивності предків свиноматки” заноситься інформація відповідно до пунктів 5.1.2 та 5.1.3 Інструкції з ведення племінного обліку у свинарстві.

У таблицю III “Розвиток та продуктивність свиноматки” записують інформацію про:

вік тварини, живу масу, довжину тулуба, товщину шпику – з форм № 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят” і № 6-св “Журнал обліку вирощування ремонтного молодняка свиней”;

порядковий номер опоросу, дати парування та опоросу – з форми № 4-св “Журнал обліку парування (осіменіння) маточного поголів’я свиней”;

кількість народжених поросят, у тому числі живих, – з форми № 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят”;

кількість поросят, масу гнізда та середню живу масу поросяти при відлученні – з форми № 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят”;

відомості про кнура, від якого одержано потомство, – з форми № 4-св “Журнал обліку парування (осіменіння) маточного поголів’я свиней”.

У таблицю IV “Оцінка свиноматки” заноситься інформація відповідно до пункту 5.1.5 Інструкції з ведення племінного обліку у свинарстві.

У таблиці V “Середні показники продуктивності свиноматки” вказують порядкові номери опоросів, за якими на час бонітування розраховують середні показники продуктивності свиноматки з даних таблиці III “Розвиток та продуктивність свиноматки” цієї самої форми.

Форма № 3-св “Картка обліку продуктивності кнура” призначена для обліку продуктивності кнура за відтворювальною здатністю свиноматок. Заповнюється на підставі форм № 4-св “Журнал обліку парування (осіменіння) маточного поголів’я свиней” та № 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят”.

У форму заносять інформацію про всіх спарованих (осіменених) свиноматок:

кличка, ідентифікаційний номер;

дата парування та опоросу, порядковий номер опоросу;

кількість народжених поросят, у тому числі живих;

маса гнізда при відлученні.

Форма № 4-св “Журнал обліку парування (осіменіння) маточного поголів’я свиней” призначена для накопичення даних про відтворення стада свиней.

У формі вказують:

кличку, ідентифікаційний номер свиноматки;

порядковий номер опоросу;

дату відлучення поросят та очікуваного парування свиноматки;

кличку та ідентифікаційний номер закріплених кнурів-плідників: основного і що заміщує;

мету закріплення (записується у відповідності до плану закріплення кнурів до свиноматок);

ідентифікаційний номер кнура та відповідні дати парування;

дату очікуваного та фактичного опоросу, номер гнізда.

Форма № 5-св “Журнал обліку опоросів свиноматок та приплоду поросят” призначена для накопичення інформації щодо народження молодняку та його розвитку до відлучення.

У формі вказують:

відомості про свиноматку: кличка, ідентифікаційний номер, кількість сосків (у вигляді дробу): у чисельнику – правих, у знаменнику – лівих;

порядковий номер опоросу, дату парування та опоросу;

номер та масу гнізда;

кличку та ідентифікаційний номер кнура-плідника, яким була спарована (осіменена) свиноматка;

відомості про приплід: стать (записують спочатку кнурців, а потім свинок), гніздовий та ідентифікаційний номери, кількість правих та лівих сосків, маса поросят при відлученні, наявність дефектів, відмітки про подальше їх використання.

Про кожний опорос зазначаються показники:

середня жива маса поросят;

загальна кількість народжених поросят, у тому числі живих, мертвонароджених, муміфікованих, виродків;

дата відлучення;

жива маса та довжина тулуба свиноматки на 5-10-й день після першого опоросу.

Відомості про поросят, підсаджених у гніздо від інших свиноматок, записують пропускаючи один рядок після показників про власних поросят свиноматки. У рядку “Гніздовий номер” указують номер гнізда, з якого ці поросята підсажені.

Форма № 6-св “Журнал обліку вирощування ремонтного молодняку свиней” призначена для обліку показників розвитку тварин. Для ведення форми використовуються показники з форми № 5-св.

У формі вказують:

гніздовий та ідентифікаційний номери молодняку;

клички, ідентифікаційні номери батька та матері;

дату народження, кількість правих та лівих сосків;

живу масу і клас молодняку за цей показник у віці 2 та 4 місяців;

живу масу, довжину тулуба і клас молодняку за ці показники у віці 6 і 9 місяців;

при досягненні живої маси 100 кг - вік та товщину шпику;

вік, живу масу, довжину тулуба та класи за ці ознаки при першому паруванні (осіменінні);

дату переведення і в які групи переведено тварин.

Форма № 7-св “Звіт про результати бонітування свиней відповідної породи” призначена для зведення результатів бонітування і

складається з 11 аналітичних таблиць та аналізу результатів бонітування. Форма заповнюється на підставі даних бонітування тварин з форм № 1-, 2-, 5- і 6-св.

У таблиці 1 “Структура стада” зазначається інформація про наявність поголів’я свиней (загального, пробонітованого, записаного до ДКПТ) та його розподіл за статевовіковими групами. Інформація заноситься відповідно до даних таблиці 2 “Розвиток кнурів”, таблиці 5 “Розвиток свиноматок”, таблиці 8 “Розвиток і класність ремонтного молодняку”.

Кількість основних свиноматок, зазначена у графі “Наявність поголів’я на 1.01. __”, повинна відповідати кількості в рядках “Уся група після бонітування” таблиці 5 і “За всіма свиноматками” таблиці 6 “Продуктивність свиноматок”.

У таблиці 2 “Розвиток кнурів” зазначається інформація про:

кількість кнурів у віці 12 та 24 місяців;

середню, максимальну та мінімальну живу масу і довжину тулуба однієї голови.

Показники графі “Наявність кнурів” заповнюються відповідно до показників таблиці 1:

поголів’я кнурів віком 12 місяців - відповідає поголів’ю кнурів-плідників, що перевіряються;

поголів’я кнурів віком 24 місяців - відповідає поголів’ю основних кнурів-плідників.

Таблицю 3 “Оцінка за відгодівельними та м’ясними якостями потомства” заповнюють на підставі даних форми № 9-св “Картка оцінки племінних свиней за відгодівельними і м’ясними якостями”.

У таблиці зазначається інформація про:

кількість кнурів та свиноматок, оцінених за якістю потомства;

кількість потомків, їх вік досягнення живої маси 100 кг, витрати корму, довжину півтуші, товщину шпику півтуші;

клички, ідентифікаційні номери кнурів та свиноматок кращих поєднань.

Таблиця 4 “Оцінка ремонтного молодняку за власною продуктивністю” записується згідно з даними форми № 6-св.

У таблиці зазначається інформація про:

стать, кількість оцінених тварин;

вік, живу масу, товщину шпику;

середній бал при оцінці за власною продуктивністю.

У таблицю 5 “Розвиток свиноматок” включають інформацію про усіх пробонітованих свиноматок згідно з даними форми № 2-св.

У таблиці зазначається інформація про:

кількість пробонітованих свиноматок, що мають оцінку за розвитком і власною продуктивністю - у рядку 1 графи “Усього свиноматок”;

кількість свиноматок, уведених в основне стадо;

кількість свиноматок, яких вибракували протягом року із стада;

кількість свиноматок провідної групи;

вік першого опоросу, живу масу, довжину тулуба, середній бал.

У таблиці 6 “Продуктивність свиноматок” зазначається інформація про продуктивні якості всіх пробонітованих свиноматок, розподілених за кількістю опоросів. Кількість пробонітованих свиноматок та їх продуктивність визначаються на підставі таблиць III і V форми № 2-св.

У таблицю включають показники про:

багатоплідність свиноматок та кількість поросят при відлученні;

масу поросят при відлученні у 45 або 60 днів за позиціями: загальна маса всіх поросят, середня маса одного гнізда та поросяти.

Сума кількості свиноматок рядків 2 і 3 відповідає їх кількості таблиць 1 і 5.

Таблицю 7 “Розподіл за класами” заповнюють на підставі даних форм № 1-св “Картка племінного кнура” та № 2-св “Картка племінної свиноматки”.

Таблицю 8 “Розвиток і класність ремонтного молодняка” заповнюють на підставі фактичних даних бонітування ремонтного молодняка за статевовіковими групами.

У форму включають показники:

кількість голів, жива маса однієї голови, довжина тулуба, вік досягнення живої маси 100 кг, товщина шпику;

розподіл молодняка за комплексним класом (ураховуючи класність батьків).

Таблицю 9 “Класність реалізованого молодняка за рік” заповнюють на підставі даних бонітування ремонтного молодняка, розподіленого на статеві групи.

Таблицю 10 “Розподіл кнурів основного стада за лініями” заповнюють на підставі лінійного розподілу пробонітованих кнурів.

У таблиці зазначають інформацію про:

загальну кількість пробонітованих кнурів;

кількість голів згідно з планом племінної роботи.

Таблицю 11 “Розподіл свиноматок основного стада за родинами” заповнюють на підставі родинного розподілу пробонітованих свиноматок.

У таблиці зазначають інформацію про:

загальну кількість пробонітованих свиноматок;

кількість голів згідно з планом племінної роботи.

У кінці форми подається аналіз результатів бонітування в порівнянні з минулим роком з обов'язковим визначенням напрямів подальшої селекційної роботи в стаді.

Форма № 7-св підписується керівником (власником) господарства, зоотехніком-селекціонером (експерт-бонітером) і спеціалістом ветеринарної медицини.

Форма № 8-св “Станкова картка підсисної свиноматки” призначена для характеристики основних показників відтворювальної здатності підсисної свиноматки.

Форма № 9-св “Картка оцінки племінних свиней за відгодівельними і м'ясними якостями” призначена для характеристики результатів оцінки молодняку за відгодівельними і м'ясними якостями. Заповнюється за даними форм № 10-св та № 12-св. Використовується на контрольно-випробувальних станціях та в господарствах, що проводять контрольну відгодівлю свиней.

У формі зазначається інформація про:

ідентифікаційний номер молодняку;

вік при поставленні на відгодівлю та при досягненні живої маси 100 кг;

живу масу при поставленні на оцінку;

період від поставлення на оцінку до досягнення живої маси 100 кг за позиціями: приріст живої маси, кількість кормоднів та витрачених кормових одиниць;

середньодобовий приріст, витрати корму на 1 кг приросту;

живу масу перед забоєм, масу парної півтуші, довжину півтуші та товщину шпику півтуші.

Форма № 9-св підписується керівником (власником) і зоотехніком господарства.

Форма № 10-св “Журнал реєстрації молодняку на контрольній відгодівлі” відображає всі основні показники, що характеризують тварину за відгодівельними якостями. Використовують на контрольно-випробувальних станціях та в господарствах, що проводять контрольну відгодівлю.

У формі зазначаються:

дата завезення, ідентифікаційний номер, дата народження, стать молодняку;

клички, ідентифікаційні номери батька та матері;

вік та жива маса молодняку при відлученні та доставці на контрольну відгодівлю;

дата, жива маса і вік молодняку на початку облікового періоду – вік у днях визначають як різницю між датою початку облікового періоду і датою народження;

дата зважування та фактична жива маса - за кожною твариною окремо;

дата, жива маса і вік при закінченні облікового періоду;

вік досягнення живої маси 100 кг;

валовий приріст живої маси за обліковий період – визначається як різниця між показниками живої маси при закінченні облікового періоду та на його початку;

кількість кормоднів – визначається як різниця у записах дат закінчення та початку облікового періоду;

середньодобовий приріст – визначається діленням валового приросту живої маси на кількість кормоднів.

Форма № 11-св “Картка обліку витрачання кормів на контрольній відгодівлі” відображає дані про фактичну кількість спожитого корму та його залишків. Форму використовують на контрольно-випробувальних станціях та в господарствах, що проводять контрольну відгодівлю.

Форма № 12-св “Журнал обліку м’ясних якостей молодняку на контрольній відгодівлі” передбачає ведення записів показників, що характеризують м’ясні якості молодняку, який перебував на контрольній відгодівлі. Форму використовують на контрольно-випробувальних станціях та в господарствах, що проводять контрольну відгодівлю.

У формі зазначаються:

дата забою, назва м’ясопереробного підприємства;

ідентифікаційний номер тварини, номер бирки на туші;

жива маса перед забоєм, маса парної півтуші;

довжина півтуші фактична та в перерахунку;

товщина шпику півтуші фактична та в перерахунку;

власник, якому належать тварини;

походження тварини – записуються згідно з формою № 9-св.

Графи 9 і 11 заповнюються відповідно до пункту 4.9 Інструкції з ведення племінного обліку у свинарстві.

Форма № 13-св “Акт відбору молодняку та поставлення його на контрольну відгодівлю” є основним документом, у якому відображена інформація про тварин, що поставленні на контрольну відгодівлю. Форму заповнюють у племінних господарствах-постачальниках, крім графи 10 “При поставленні на відгодівлю”. Зазначена графа заповнюється на контрольно-випробувальній станції при завезенні молодняку.

У формі зазначається інформація про:

гніздовий та ідентифікаційний номери молодняку, дату народження, стать, походження;

живу масу тварин за позиціями: при відлученні, при відправленні та при поставленні на відгодівлю.

Акт підписують представники господарства-постачальника і контрольно-випробувальної станції. При оцінці тварин у господарстві акт підписують керівник та зоотехнік-селекціонер підприємства.

Форма № 14-св “Результати контрольної відгодівлі свиней” відображає результати контрольної відгодівлі свиней за відгодівельними і м'ясними якостями. Заповнюють на основі даних форм № 9-,10-,11-,12-св.

У формі зазначаються:

кількість оцінених кнурів, свиноматок та відгодованих потомків;

середній вік молодняку при поставленні на відгодівлю та при досягненні живої маси 100 кг, середня жива маса при поставленні на відгодівлю;

результати контрольної відгодівлі за позиціями: валовий приріст за обліковий період, кількість кормоднів та витрачених кормових одиниць, витрати корму на 1 кг приросту, середньодобовий приріст, довжина півтуші, товщина шпику півтуші.

Форма № 15-св “Станкова картка контрольної відгодівлі свиней”. Використовується на контрольно-випробувальних станціях та в господарствах, що проводять контрольну відгодівлю.

У формі зазначаються:

номер станка та назва господарства-постачальника;

ідентифікаційний номер тварини, дата народження;

дата і жива маса молодняку при поставленні та знятті з контрольної відгодівлі.

Форма № 16-св “Картка обліку продуктивності кнура за кількістю та якістю спермопродукції” призначена для обліку та контролювання якості сперми кнурів у процесі їх використання на племпідприємствах та пунктах штучного осіменіння.

У формі зазначаються:

дата взяття сперми;

об'єм еякуляту, концентрація сперміїв, їх прямолінійно-поступальна рухливість, наявність дефектів сперми після кожного взяття;

середні дані за відповідний проміжок часу (перед бонітуванням).

Завдання 1. Користуючись формами зоотехнічної документації в племінних господарствах, вивчити суть кожної форми обліку, її структуру і перенести в робочий зошит.

Завдання 2. За практикумом ознайомитися з методикою заповнення основних форм зоотехнічного обліку в племінних господарствах і законспектувати.

Завдання 3. На основі даних зоотехнічно-племінного обліку свиноферми навчального господарства за попередній рік заповнити основні форми племінного обліку згідно завдання.

III. Розвиток та продуктивність свиноматки

Розвиток				Порядковий номер опоросу	Дата парування	Дата опоросу	Народилося поросят, гол.		При відлученні в 45 або 60 днів			Кличка, ідент. № кнура, від якого одержано потомство
вік, місяців	жива маса, кг	довжина тулуба, см	товщина шпигу, мм				усього	у т.ч. живих	кількість поросят, голів	маса гнізда, кг	середня маса 1 поросяти, кг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

IV. Оцінка свиноматки

Клас				Комплексний клас
за розвиток	за власну продуктивність (при вирощуванні)	за відтворювальну здатність	за відгодівельні та м'ясні якості потомства	
1	2	3	4	5

V. Середні показники продуктивності свиноматки

Порядковий номер опоросу	Багатоплідність, голів	При відлученні в 45 або 60 днів		
		кількість поросят, голів	маса гнізда, кг	середня жива маса однієї голови, кг
1	2	3	4	5

М.П. Власник _____ Зоотехнік-селекціонер _____

	Код
Господарство	
Район	
Область	

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 4-св

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ ПАРУВАННЯ (ОСІМЕНІННЯ)
МАТОЧНОГО ПОГОЛІВ'Я СВИНЕЙ
за ____ рік**

Технік штучного осіменіння

(прізвище, ім'я, по батькові)

	Код
Господарство _____	
Район _____	
Область _____	

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 5-св

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ ОПОРОСІВ СВИНОМАТОК
ТА ПРИПЛОДУ ПОРОСЯТ
за _____ рік**

Відповідальний:

_____ (посада)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної політики України
17.12.2002 № 396

Господарство
Район
Область

Код	

Форма № 6-св

**Журнал обліку
вирощування ремонтного молодняку свиней
за ____ р.**

порода свиней

Відповідальний:

(посада)

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної
політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 7-св

	Код
Господарство _____	
Район _____	
Область _____	

ЗВІТ

про результати бонітування свиней відповідної породи

за період з _____ 20____ р. до _____ 20____ р.

назва породи _____

Відповідальні за бонітування:

Керівник
(власник) господарства

Зоотехнік-селекціонер

Експерт-бонітер

1. СТРУКТУРА СТАДА

Назва груп	№ з/п	Наявність поголів'я на 1 січня, усього	Пробонітовано за звітній період	Записано в ДКПТ	
				усього	за звітній рік
А	Б	1	2	3	4
Кнури-плідники: основні	1				
що перевіряються	2			х	х
Свиноматки: основні що перевіряються	3				
	4			х	х
Ремонтний молодняк у віці 4-10 міс.: кнурці свинки	5			х	Х
	6			х	х
	7				
Усього:					

2. РОЗВИТОК КНУРІВ

Наявність кнурів		Жива маса однієї голови, кг			Довжина тулуба однієї голови, см		
вік, міс.	голів	середня	максимальна	мінімальна	середня	максимальна	мінімальна
12							
24							

3. ОЦІНКА ЗА ВІДГОДІВЕЛЬНИМИ ТА М'ЯСНИМИ ЯКОСТЯМИ ПОТОМСТВА

Стать	№ рядка	Оцінено голів	Кількість потомків, голів	Вік досягнення живої маси 100 кг, днів	Витрати корму, кормових одиниць	Довжина півтуші, см	Товщина шпику півтуші, мм
Кнури	1						
Свиноматки	2						
Кращі поєднання							
Кличка, ідент. № кнура		Кличка, ідент. № свиноматки					

4. ОЦІНКА РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКУ ЗА ВЛАСНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ

Стать	№ рядка	Оцінено тварин, голів	Середній вік, днів	Середня жива маса, кг	Середня товщина шпику, мм	Середній бал
Кнурці	1					
Свинки	2					

7. РОЗПОДІЛ ЗА КЛАСАМИ

Основні показники при оцінці	№ з/п	Еліта-рекорд		Еліта		I клас		II клас		Усього
		гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	
Кнури-плідники										
При вирощуванні: вік досягнення живої маси 100кг	1									
товщина шпику	2									
Дорослих тварин: жива маса	3									
довжина тулуба	4									
багатоплідність спарованих свиноматок	5									
середня маса потомків у віці 45 або 60 днів	6									
якість спермопродукції *: об'єм еякуляту	7									
концентрація спермій	8									
прямолінійно-поступальна рухливість	9									
За якістю потомків: вік досягнення живої маси 100 кг	10									
витрати кормів	11									
товщина шпику півтуші	12									
довжина півтуші	13									
Сумарна оцінка	14									
у %	15									
Свиноматки										
При вирощуванні: вік досягнення живої маси 100 кг	16									
товщина шпику	17									
Дорослих тварин: жива маса	18									
довжина тулуба	19									
багатоплідність	20									
маса гнізда при відлученні у віці 45 або 60 днів	21									
За якістю потомків: вік досягнення живої маси 100 кг	22									
витрати корму	23									
довжина півтуші	24									
Сумарна оцінка	25									
у %										

* Для кнурів-плідників підприємств (об'єднань) з племінної справи у тваринництві, станцій (пунктів) штучного осіменіння

8. РОЗВИТОК І КЛАСНІСТЬ РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКУ

Вікові групи	№ рядка	Кількість голів	Жива маса 1 голови, кг	Довжина тулуба, см	Вік досягнення живої маси 100 кг, днів	Товщина шпику, мм	Комплексний клас (включаючи класність батьків)					
							еліта		І клас		ІІ клас	
							гол.	%	гол.	%	гол.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кнурці												
4 місяці	1			х	х	х						
6 місяців	2				х	х						
9 місяців	3											
при I паруванні	4											
Свинки												
4 місяці	1			х	х	х						
6 місяців	2				х	х						
9 місяців	3											
при I паруванні	4											

9. КЛАСНІСТЬ РЕАЛІЗОВАНОГО МОЛОДНЯКУ ЗА РІК

	№ з/п	Реалізовано усього, голів	У тому числі, класу			
			еліта		І	
			голів	%	голів	%
А	Б	1	2	3	4	5
Кнурці	1					
Свинки	2					
Усього	3					
у тому числі від основних свиноматок	4					

10. РОЗПОДІЛ КНУРІВ ОСНОВНОГО СТАДА ЗА ЛІНІЯМИ

Групи кнурів	Номер рядка	Лінії *										Сума
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Усього пробонітовано кнурів, голів	1											
Кількість голів згідно з планом племінної роботи	2											

* Заповнюється назва лінії

11. РОЗПОДІЛ СВИНОМАТОК ОСНОВНОГО СТАДА ЗА РОДИНАМИ

Групи свиноматок	Номер рядка	Родини *										Сума
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Усього пробонітовано свиноматок, голів	1											
Кількість голів згідно з планом племінної роботи	2											

* Заповнюється назва родини

Керівник господарства _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

М.П.

Головний зоотехнік _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Зоотехнік-селекціонер _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Головний лікар ветеринарної медицини _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

“ _____ ” _____ 20__ рік

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства аграрної
політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 8-св

СТАНКОВА КАРТКА ПІДСИСНОЇ СВИНОМАТКИ

Свиноматка _____
кличка, ідентифікаційний номер, порода

Кнур _____
кличка, ідентифікаційний номер, порода

Передбачувана дата опоросу _____ Фактична дата опоросу _____

Порядковий номер опоросу _____ Гніздо № _____

На 5-10-й день після I опоросу: жива маса _____ кг, довжина тулуба _____ см.
Хто
обслуговує _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Народилося поросят, голів:

усього _____,

у т.ч.: живих _____, з них кнурців _____, свинок _____;

мертвонароджених _____;

муміфікованих _____;

виродків _____.

Відсаджено від свиноматки _____ голів.

Підсаджено до свиноматки № _____ голів.

Відлучено _____ голів.
(дата)

Зоотехнік-селекціонер

Оператор

Господарство
Район
Область

Код	

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 10-св

**ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІ МОЛОДНЯКУ
НА КОНТРОЛЬНІЙ ВІДГОДІВЛІ
за _____ рік**

Відповідальний: / _____ /

_____ /
(посада)

_____ /
(прізвище, ім'я, по батькові)

Господарство
Район
Область

Код	

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної політики України
17.12.2002 № 396

Форма № 12-св

**ЖУРНАЛ
ОБЛІКУ М'ЯСНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКУ
НА КОНТРОЛЬНІЙ ВІДГОДІВЛІ
за ____ рік**

Відповідальний: / _____ /

_____ /
(посада)

_____ /
(прізвище, ім'я, по батькові)

М.П.

М.П.

Господарство _____
 Район _____
 Область _____

Код

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Міністерства аграрної політики
 України
 17.12.2002 № 396
Форма № 14-св

ЗВЕДЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНОЇ ВІДГОДІВЛІ СВИНЕЙ

№ з/п	Порода	Назва господарства (статус)	Оцінено голів		Відгодовано потомків, голів	Середній вік, днів		Середня маса при поставленні на відгодівлю, кг	Результати контрольної відгодівлі за _____ р.						
			кнурів	свиноматок		при поставленні	при досягненні 100 кг		валовий приріст за обліковий період, кг	валові витрати кормоднів	витрати корму на 1 кг приросту, корм.од.	середньодобовий приріст, г	довжина півтуші, см	товщина шпиків півтуші, мм	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

М.П. Керівник:

/ /

підпис (прізвище, ім'я, по батькові)

Відповідальний:

/ /

Зоотехнік-селекціонер _____

Оператор _____

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
аграрної
політики України
17.12.2002 № 396
Форма №16-св

КАРТКА
обліку продуктивності кнура
за кількістю та якістю спермопродукції

Кличка _____, ідентифікаційний номер _____

Порода _____, тип, лінія _____

Власник _____

(господарство, район, область)

№ з/п	Дата взяття сперми	Об'єм еякуляту, мл	Концентрація спермійів, млрд./мл	Прямолінійно-поступальна рухливість спермійів, %	Наявність дефектів сперми
1	2	3	4	5	6
Усього					
У середньому					

Зоотехнік _____ Лаборант _____

Рекомендована література

1. *Довідник* з виробництва свинини. / Герасимов В.І., Коваленко В.Ф., Нагаєвич В.М., Походня Г.С. та ін.; За ред. В.П.Рибалка, В.І.Герасимова, М.В.Чорного - Харків: Еспада, 2001. - 336 с.
2. *Довідник* оператора по відтворенню і вирощуванню свиней / Рибалко В.П., Ноздрін М.Т., Коваленко В.Ф. та ін. – К.: Урожай, 1985. – 136 с.
3. *Герасимов В.І.* Практикум із свинарства і технології виробництва свинини. – К.: Урожай, 2003 – 220 с.
4. *Герасимов В.І.* Свинарство і технологія виробництва свинини. Підручник. – К.: Урожай, 2003. – 448 с.
5. *Довідник* з виробництва свинини. Навч. пос. / Під ред. В.П. Рибалко. – К.: Урожай, 2001. – 336 с.
6. *Довідник* з технології та менеджменту в тваринництві. / За ред. проф. Ю.Д. Рубана. – Харків: Еспада, 2002. – 572 с.
7. *Інструкція* з ведення племінного обліку у свинарстві. Затверджена Наказом Міністерства аграрної політики України від 17.12.2002 № 396
8. *Програма* селекції з м'ясними генотипами свиней в Україні на 2003-2012 роки. – К.: "Атмосфера", - 2005. – 88 с.
9. *Ресурсозберігаючі* технології виробництва свинини: теорія і практика: Навч. Посіб. / Царенко О.М., Крятов О.В., Крятова Р.Є., Бондарчук Л.В.; за ред. О.М. Царенка. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. – 269 с.
10. *Технологія* виробництва продукції свинарства / За загальною редакцією Хоменко М.П. / Підручник. – Вінниця:Нова Книга, 2006. – 336 с.
11. *Технологія* виробництва продукції свинарства. Підручник. / За ред. В.І. Герасимова. – Х.: Еспада, 2010. – 448 с.